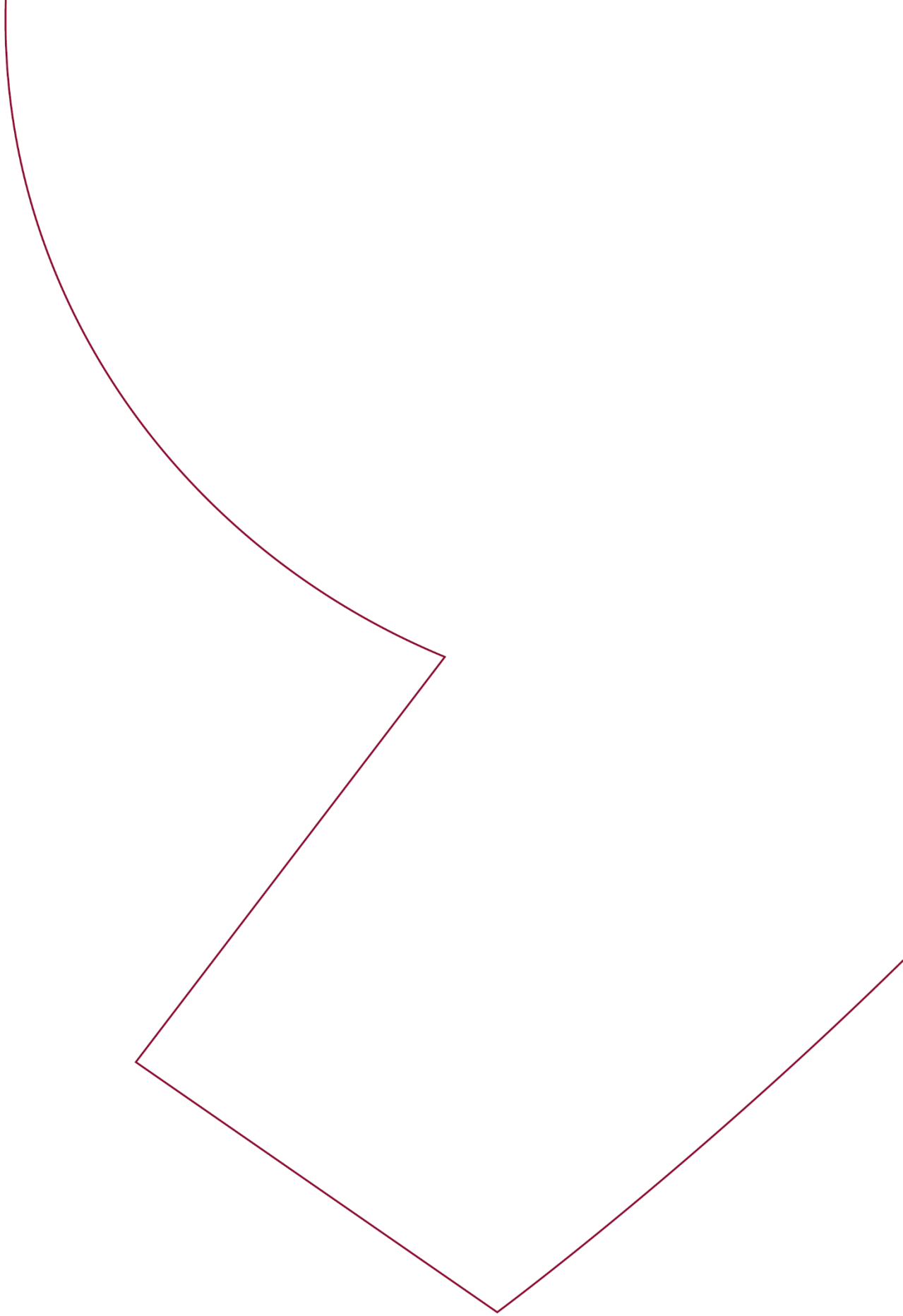

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding
Bedrijfskunde en Agribusiness
voltijd

HAS green academy

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding
Bedrijfskunde en Agribusiness
voltijd

HAS green academy

CROHO nr. 34866

Hobéon Certificering & Accreditatie

Datum

19 september 2024

Auditpanel

Drs. D.J.N.M. (Nies) Rijnders (voorzitter)

J.W. (Jerke) de Vries

D. (Danielle) Duijndam

C. (Christa) van Es (studentlid)

Secretaris

C.F. (Cathelijne) van Oeffelt MSc

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	2
3.	INLEIDING	5
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	8
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	23
6.	AANBEVELINGEN	24
BIJLAGE I	Scoretabel	25
BIJLAGE II	Programma, werkwijze en beslisregels	26
BIJLAGE III	Lijst geraadpleegde documenten	29
BIJLAGE IV	Panel Samenstelling	30

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	HAS green academy
status instelling	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief (31-01-2019)
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	Bedrijfskunde en Agribusiness
registratienummer croho	34866
domein/sector croho	Landbouw en natuurlijke omgeving
oriëntatie opleiding	Hbo
niveau opleiding	Bachelor
graad en titel	Bachelor of Business Administration
aantal studiepunten	240
afstudeerrichtingen	's-Hertogenbosch Bedrijfskunde en foodbusiness Bedrijfskunde en agribusiness Venlo Bedrijfskunde en foodbusiness Bedrijfskunde en agribusiness Hippische bedrijfskunde en petbusiness
locaties	's-Hertogenbosch en Venlo
variant	Voltijd
Onderwijstaal	Nederlands
datum audit / opleidingsbeoordeling	16 + 17 april 2024

2. **SAMENVATTING**

De hbo-bacheloropleiding Bedrijfskunde & Agribusiness leidt studenten op voor een breed scala aan bedrijfskundige beroepen zoals logistieke, kwaliteits- en commerciële managementfuncties, financieel en algemene bedrijfsadviseurs of zelfstandige ondernemers. HAS green academy biedt de opleiding aan op twee locaties: 's-Hertogenbosch en Venlo.

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

Het panel stelt vast dat de uitwerking van het landelijk opleidingsprofiel en de domeinkwalificaties een goed en concreet beeld geven van waaraan studenten als beginnend professional op hbo-bachelorniveau moeten voldoen. Er is een duidelijke koppeling tussen de eindkwalificaties en het NLQF-6 niveau gemaakt. Het panel vindt dat de opleiding zich sterk regionaal profileert en dat beide locaties een eigen identiteit hebben, waarbij vernieuwing en actiegerichtheid voorop staan.

De opleiding is sterk verbonden met de beroepspraktijk. Voor beide locaties geldt dat ze een sterk regionaal netwerk om zich heen hebben opgebouwd. Het werkveld is betrokken bij het actueel houden van het curriculum en organiseert de zogenaamde werkveldscans, waarin alumni en werkgevers de opleiding evalueren en voorzien van feedback. Het panel doet de aanbeveling om ook op strategisch niveau de dialoog met het werkveld te voeren over de toekomst van de sector en hoe de opleiding hierop kan (blijven) inspelen.

De internationale oriëntatie van de opleiding is duidelijk terug te zien in de beoogde leerresultaten. Het panel vindt het passend dat de opleiding studenten voorbereidt op internationaal vlak, omdat de sector sterk internationaal georiënteerd is. Naast het internationale karakter van de sector, is ook de multidisciplinaire aanpak kenmerkend om de complexe sector te kunnen analyseren. Om studenten hierop voor te bereiden, is de ontwikkeling van onderzoekend vermogen belangrijk volgens de opleiding. Studenten komen daarom gedurende alle fasen van de opleiding in aanraking met alle aspecten van praktijkgericht onderzoek.

Op basis van bovenstaande bevindingen komt het panel op Standaard 1 tot het oordeel 'voldoet'.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

Het panel trof op beide locaties een goede en uitdagende leeromgeving aan. Voor beide locaties geldt dat het programma, de faciliteiten en het docententeam een leeromgeving creëren die studenten de mogelijkheid biedt de beoogde leerresultaten te behalen. Studenten zijn zeer tevreden over het programma, de flexibiliteit en keuzevrijheid. Ook de persoonlijke begeleiding vinden zij een pluspunt. Docenten zijn betrokken, deskundig en hebben praktijkervaring.

De inhoud van beide curricula is nauw verbonden met de domeinkwalificaties. Tevens is de beroepsgerichtheid en de verbinding van onderwijsactiviteiten en het werkveld noemenswaardig. Uit de gesprekken met studenten en alumni blijkt dat zij duidelijk de overgang ervaren van zelfstandig werken naar zelfsturend leren, wat zij zien als positief. Ook de structuur van het programma, zoals het tweejarige plan waarin studenten in Venlo een persoonlijk ontwikkelplan voor de laatste twee jaar opstellen, toont volgens het panel aan dat het zelfsturend leren goed is vormgegeven. Het panel vindt dit passend bij het hbo-bachelorniveau en de ambitie van de opleiding om zelfbewuste, kritische professionals op te leiden.

De opleiding besteedt voldoende aandacht aan het ontwikkelen van onderzoeksvaardigheden van studenten. In alle fasen van de opleiding komen studenten in aanraking met praktijkgerichte onderzoekopdrachten. Studenten leren hierdoor kritisch te kijken naar vraagstukken van opdrachtgevers en ontwikkelen de vaardigheid om innovatieve oplossingen te bedenken. Tevens worden studenten gestimuleerd om gemaakte keuzes in onderzoeken te onderbouwen en te beargumenteren.

Op beide locaties is de opleiding zeer sterk verankerd in het regionale werkveld en daarbuiten. Studenten doen veel internationale ervaring op, door te werken voor en/of met internationale opdrachtgevers en door de verplichte buitenlandervaring. Studenten geven aan dat deze internationale ervaring(en) zeer waardevol zijn, omdat de sector internationaal georiënteerd is. De opleiding biedt naast de authentieke buitenlandervaring ook voldoende modules aan die studenten van internationale kennis over het vakgebied voorzien.

Op basis van bovenstaande bevindingen concludeert het panel dat de opleiding 'voldoet' op Standaard 2.

Standaard 3. Toetsing

De opleiding hanteert een adequaat systeem van toetsen en beoordelen op beide locaties. Het toetssysteem is afgeleid van het HAS brede toetsbeleid en vertaald naar het eigen toetsprogramma per locatie. Het panel concludeert dat het toetsbeleid op beide locaties voldoende valide, betrouwbaar en transparant is. Uit de aangeleverde documentatie en de bekeken toetsen, maakt het panel op dat de kwaliteitsborging op orde is. Ook zag het panel een verscheidenheid aan toetsvormen, zowel formatief als summatief van aard. Naast toetsproducten bekeek het panel ook beoordelingsformulieren en rubrics. Hierover concludeert het panel dat deze navolgbaar en voldoende transparant zijn.

Alle docenten van de opleiding BA zijn BKE-gecertificeerd, een sterk punt volgens het panel. De opleiding maakt deel uit van het cluster Agri & Business binnen de HAS green academy en sluit daarom aan bij de betreffende clusterexamencommissie. Het panel concludeert dat de examencommissie haar wettelijke taken vervult. De clusterbrede examencommissie is nog volop in ontwikkeling constateert het panel. Een ontwikkelpunt is de borging van de kwaliteit van toetsen aan de voorkant van het proces. Hiervoor doet het panel de aanbeveling om een toetscommissie op te richten die zich richt op het borgen van toetstechnische kwaliteit.

In Venlo bedraagt de afstudeerfase jaar 3 en 4, waarvoor de studenten zelf een invulling maken in hun twee-jarenplan. In Den Bosch is de afstudeerfase jaar 4, waarin studenten een specialisatie volgen en een beroepsopdracht uitvoeren, waarin zij samen met studenten van verschillende bacheloropleidingen van de HAS werken aan een authentiek en multidisciplinair onderzoeksvraagstuk uit het werkveld.

Alles overwegend, concludeert het panel dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit op Standaard 3.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

Het panel bestudeerde van vijftien recent afgestudeerden van beide locaties de eindwerken en concludeert dat studenten het hbo-bachelorniveau aantonen. Inhoudelijk en qua niveau passen de eindproducten in het domein en zijn ze voldoende op niveau. Het panel vond de beoordelingsformulieren behorend bij de bekeken eindwerken helder en goed onderbouwd. Aanvankelijk had het panel vragen over hoe de individuele cijfers voor de Beroepsopdracht

(onderdeel van het afstuderen) tot stand kwamen. Tijdens het locatiebezoek werd dit opgehelderd. Toch beveelt het panel aan dat de opleiding – en HAS green academy – de individuele beoordeling transparanter maakt, zodat de individuele bijdrage van de student altijd duidelijk is.

Het panel sprak op beide locaties met vertegenwoordigers uit het werkveld. Zij gaven aan positief te zijn over BA-studenten van de HAS, die zij beschrijven als professioneel en actiegericht. Het werkveld is enthousiast over hoe studenten tijdens hun opleiding de agrarische sector – en dus de agrarische ondernemer – leren begrijpen en hoe zij als bedrijfskundigen kunnen bijdragen binnen de sector. Studenten worden breed opgeleid, wat hun sterkt in hun professionele carrière. Dit hoorde het panel ook terug van alumni, waarmee de opleiding nauw contact onderhoudt.

Op basis van bovenstaande bevindingen komt het panel op Standaard 4 tot het oordeel 'voldoet'.

Algemene conclusie

Gelet op het niveau van de afgestudeerden en de hoge tevredenheid van het werkveld over studenten en alumni van de opleiding, concludeert het panel dat de opleiding haar ambities waarmaakt. Dit mede dankzij een actueel en relevant opleidingsprofiel, een zeer sterke verankering en samenwerking met het (regionale) werkveld en deskundige en ervaren docenten. Het panel adviseert de NVAO derhalve tot behoud van accreditatie voor de opleiding Bedrijfskunde & Agribusiness van de HAS green academy.

Na instemming van de panelleden is dit rapport vastgesteld door de voorzitter op 19 september 2024.

3. INLEIDING

Het voorliggende rapport is de resultante van een zogeheten 'Bepaalde Opleidingsbeoordeling' van de hbo-bacheloropleiding Bedrijfskunde & Agribusiness van de HAS green academy (hierna: HAS). De beoordeling is uitgevoerd door middel van een documentanalyse en een locatiebezoek op 16 en 17 april 2024 door een auditpanel van onafhankelijke deskundigen (zie Bijlage IV voor een verdere toelichting).

Dit rapport behandelt achtereenvolgens de bevindingen, overwegingen en conclusies van het auditpanel over de hbo-bacheloropleiding Bedrijfskunde & Agribusiness (hierna ook: BA). Het panel baseert zijn¹ beoordelingen op het beoordelingskader 2018 van de Nederlands Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO).

De hbo-bacheloropleiding BA van de HAS biedt studenten de mogelijkheid zich te ontwikkelen tot bedrijfskundige professionals in de agri-foodsector. Studenten krijgen te maken met diverse bedrijfsaspecten in de sector: van productie tot distributie en van marketing tot handel. De opleiding richt zich op de gehele agrarische productieketen. Om adequaat om te gaan met de (regionale) verschillen en uitdagingen, biedt de HAS de opleiding aan op twee locaties: in 's-Hertogenbosch en in Venlo. Het vertrekpunt – de eindkwalificaties – zijn op beide locaties gelijk, de route binnen de opleidingen verschilt. Om recht te doen aan de verschillende curricula, de verschillen in (regionale) context, leeromgeving, didactisch concept en toetsing, zullen beide locaties in onderliggend rapport apart van elkaar worden beschreven.

HAS green academy

HAS green academy is de kennisinstelling voor agro, food en leefomgeving. De hogeschool biedt vijftien opleidingen aan in het groene domein. Het is een middelgrote hogeschool met meer dan 450 medewerkers die opleidingen aanbiedt aan ongeveer 3.000 studenten en professionele cursussen aan circa 300 deelnemers. HAS onderhoudt een intensieve verbinding tussen onderwijs en het werkveld. De aanpak van HAS zorgt voor een continue wisselwerking tussen onderwijs en professionele praktijk:

- De hogeschool biedt studenten een leeromgeving met input uit het werkveld.
- Studenten en medewerkers werken in een commerciële setting aan innovatieve projecten voor het werkveld.

Onderwijs wordt zo continu gecombineerd met kennisontwikkeling en kennisoverdracht in het werkveld. Dit geldt ook voor de bacheloropleiding BA. Meer hierover is te vinden in de bevindingen per standaard verderop in dit rapport.

Ontwikkelingen sinds de vorige accreditatie

Het panel dat in 2018 de vorige accreditatie uitvoerde, beoordeelde de opleiding BA van de HAS op alle standaarden als 'voldoet'. Het panel noemde destijds een aantal aanbevelingen, waarmee de opleiding aan de slag is gegaan. In onderstaande tabel zijn de belangrijkste aanbevelingen en bijhorende opvolgingen opgenomen.

Aanbeveling 2018	Opvolging
Het panel is van mening dat de opleiding trots mag zijn op wat wordt gepresteerd. Wel kan de opleiding haar specifieke aandachtspunten en eigen profilering nog duidelijker benoemen en bewuster inzetten.	Het panel is van mening dat de opleiding zich met de nadruk op <i>soft skills</i> en onderzoeksvaardigheden onderscheidt. In gesprek met werkveldvertegenwoordigers en alumni vernam het panel dat HAS-studenten zich kenmerken door de praktijkgerichtheid en het echt begrijpen

¹ Daar waar in dit rapport 'zijn' of 'hem' staat, kan ook 'zij', 'haar', 'hen' of 'hun' worden gelezen.

	van de sector. De set aan <i>soft skills</i> die studenten vanuit de opleiding meenemen het werkveld in, is waardevol voor bedrijven.
De opleiding biedt met de beide locaties een gevarieerd onderwijsprogramma en keuzemogelijkheden voor studenten. Het leidt de studenten, tot grote tevredenheid van het werkveld, op tot startbekwame professionals. De opbouw en samenhang van de curricula kan duidelijker en explicieter worden benoemd. Beide locaties kunnen daarbij ook van elkaars sterke punten leren.	De opleiding bevindt zich momenteel middenin het proces van eenwording tussen de locaties. Vanaf collegejaar 2024-2025 wordt er gewerkt met één curriculum, waarin de opleiding zorgvuldig heeft gekeken naar sterke punten van beide locaties. Het panel vindt dat de opleiding de eenwording zorgvuldig ontwikkelt en implementeert.
Het panel adviseert om de ontwikkeling van de onderzoeksleerlijn verder door te zetten en daarbij de verbinding met de lectoraten te benutten.	Het panel stelt vast dat in het programma van beide locaties de onderzoeksleerlijn goed verankerd is in het curriculum. Op dit moment zijn alle businesslectoraten beëindigd, waardoor er maar een beperkt aantal actieve verbindingen met lectoraten en de opleiding zijn. De driehoek onderwijs – onderzoek – bedrijfsleven is wel leidend binnen het hele onderwijs, dit zag het panel terug in de aangeleverde documenten. Daarnaast participeren docenten in onderzoeksprojecten in het team Ondernemend Onderwijs, waarin instellingsoverstijgende projecten binnen ondernemerschap(sonderwijs) worden uitgevoerd.
Als de opleiding verder haar ambities rond internationalisering en globalisering wil gaan waarmaken, is een sterkere beheersing van de Engelse taal nodig.	Het panel constateert dat - daar waar nodig in beide curricula – de beheersing van de Engelse taal op voldoende niveau is bij zowel docenten als studenten.
De examencommissie, de opleidingscommissie en de curriculumcommissie kunnen beter in onderlinge samenhang systemisch in positie worden gebracht met aandacht voor de onafhankelijke rol van de examencommissie.	In 2019 heeft een organisatorische herinrichting binnen de HAS plaatsgevonden. Er wordt nu gewerkt met clusters, met een overkoepelende examencommissie. Het panel constateert dat de afgevaardigde voor de opleiding BA in de examencommissie voldoende onafhankelijk is. De curriculumontwikkelgroep is met de ontwikkelingen rond de eenwording tussen de locaties goed in positie, zo stelt het panel vast (zie verder: Standaard 3).
Het panel adviseert de ontwikkeling van toetsmatrijzen en rubrics verder door te zetten en deze ook ter beschikking te stellen aan studenten.	Het panel concludeert dat de opleiding in voldoende mate aan deze aanbeveling heeft voldaan. Het panel bekeek verschillende toetsmatrijzen, rubrics en beoordelingsformulieren en stelt vast dat deze voldoende transparant en navolgbaar zijn (zie verder: Standaard 3).

De opleidingscommissie is zich nog onvoldoende bewust van de instemmende bevoegdheid. Een goede samenwerking met en positie van de OC kan tot meerwaarde van de opleiding zijn.	Het panel sprak tijdens het locatiebezoek met leden van de opleidingscommissie. Het panel vindt dat de opleidingscommissie haar rol kent en vernam dat de OC zich voldoende gehoord voelt. Het panel is positief over hoe de OC wordt meegenomen in de eenwording tussen de locaties.
De in de nieuwe afstudeerfase opzet ingevoerde specialisatieopdracht te Den Bosch en de portfoliotoetsing in Venlo zijn duidelijke verbeteringen voor het aantonen van de individuele toetsing van de eindkwalificaties op eindniveau. De opleiding kan dit duidelijker uitleggen naast de rol van de beroepsopdracht en wat de rol van de bedrijfskundige en de onderzoeksvaardigheden is in de hele afstudeerfase. De onderzoeksvaardigheden kunnen in de eindwerken beter tot uiting komen.	Het panel constateert dat de opleiding toeziet op de borging van de individuele beoordeling bij groepsopdrachten. Dit kwam vooral naar voren tijdens gesprekken dat het panel voerde bij het locatiebezoek. Ook de onderzoeksvaardigheden, zoals het panel die terugzag in de eindwerken, zijn helder zichtbaar en adequaat.
De opleiding kan beter duiden en borgen hoe de individuele student op eindniveau wordt getoetst in welke afstudeerwerken.	Het panel concludeert op basis van de gevoerde gesprekken dat de opleiding hierop toeziet en dit borgt in bijvoorbeeld de (mondelijke) feedback bij beoordelingen. Het panel adviseert dat de opleiding die verder expliciteert en daarmee formaliseert.
Het panel adviseert de opzet van een alumni beleid om daarmee het gerealiseerd eindniveau te blijven monitoren, zeker voor de jonge opleiding te Venlo.	Op beide locaties is er sprake van een alumni beleid. In Venlo worden jaarlijks gesprekken met alumni gevoerd om na te gaan of zij iets hebben gemist tijdens de opleiding. In 's-Hertogenbosch onderhoudt de opleiding ook in voldoende mate contact met alumni. Op beide locaties vernam het panel dat het werkveld zeer tevreden is over afgestudeerden van de opleiding (zie verder: Standaard 4). Ook de jaarlijkse werkveldscans tonen aan dat er contact is met alumni over de inhoud en actualiteit van de opleiding.

Het auditpanel is tevreden over de doorgevoerde verbeteringen en ontwikkelingen die de opleiding op beide locaties laat zien. Ten tijde van de audit (april 2024) bevond de opleiding zich middenin het proces van eenwording tussen de locaties, een positieve ontwikkeling zo meent het panel. Met het oog op de verdere ontwikkelingen en de hiertoe reeds beschikbare documenten, vindt het panel dat de opleiding aantoont positieve ontwikkelingen door te voeren en aan te tonen. In het onderstaande rapport beschrijft het panel dat in 2024 de visitatie uitvoerde de bevindingen onder de Standaarden 1 – 4 van het Beperkte Beoordelingskader 2018 van de NVAO.

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

De agri-foodsector is complex en door veranderingen in de mondiale economie, wet- en regelgeving staat de sector voor uitdagingen. Er is behoefte aan professionals die zowel kennis hebben van bedrijfskundige principes als van de specifieke uitdagingen en mogelijkheden binnen de agri-foodsector. De opleiding Bedrijfskunde & agribusiness bereidt studenten voor op deze rol. Studenten ontwikkelen een diepgaand begrip van bedrijfsvoering, management, marketingstrategieën, financiële planning en (internationale) juridische aspecten: allemaal in de context van de agrarische sector. Met deze combinatie van kennis en vaardigheden zijn studenten in staat om duurzame en innovatieve oplossingen te ontwikkelen voor de uitdagingen waarmee de sector geconfronteerd wordt, zoals voedselzekerheid, klimaatverandering en globalisering.

Beoogde leerresultaten en niveau

De hbo-bacheloropleiding BA van de HAS leidt studenten op tot zelfbewuste, kritische bedrijfskundige professionals die met een onderzoekende houding vanuit verschillende perspectieven naar bedrijven in de agri-foodsector kijken.

De opleiding hanteert op beide locaties de domeinkwalificaties zoals opgesteld in het Landelijk Opleidingsprofiel (2021). De domeinkwalificaties zijn ingedeeld in drie sets (zie Tabel 1). Het panel vindt dat de het opleidingsprofiel helder is en stelt vast dat de eindkwalificaties zijn getoetst aan de hbo-standaard (NLQF-6) en de Dublin Descriptoren. De koppeling tussen de eindkwalificaties en het hbo-bachelorniveau werd inzichtelijk gemaakt in de door de opleiding aangeleverde documentatie.

Tabel 1. Landelijk opleidingsprofiel Bedrijfskunde en agribusiness (2021)

Domeinkwalificaties m.b.t. de agri-foodbusiness	
1. Ontwikkelingen agri-foodbusiness	<i>Weten wat er speelt in de internationale agri-foodsector</i>
2. Visie & strategie	<i>Ontwikkelen van visie en strategie voor een (internationaal) agri-foodbedrijf</i>
3. Ondernemen & innoveren	<i>Ondernemen en innoveren in de internationale agri-foodbusiness</i>
4. Bedrijfskundig praktijkonderzoek	<i>Opstellen en uitvoeren van een bedrijfskundig praktijkonderzoek in de agri-foodsector</i>

Algemene management kwalificaties	
5. Management	<i>Management van organisaties, processen en projecten, en mensen</i>
6. Samenwerken & Communiceren	<i>Effectief samenwerken en communiceren in een multidisciplinaire en interculturele omgeving</i>
7. Zelfmanagement	<i>Sturen en ontwikkelen van eigen professioneel handelen</i>
Functiespecifieke bedrijfskundige kwalificaties	
8. Financieel management	<i>Adviseren over financiële aspecten van bedrijfsvoering van een agri-foodbedrijf</i>
9. Logistiek & kwaliteit	<i>Optimaliseren van logistiek en bewaken van kwaliteit in agri-foodketens</i>
10. Agri-food marketing	<i>Strategisch vermarkten van producten en diensten in de mondiale agri-foodmarkt</i>

De opleiding BA van de HAS heeft de eindkwalificaties vertaald naar leerdoelen ('s-Hertogenbosch) of indicatoren (Venlo) op drie niveaus (propedeuse, hoofdfase en eindniveau). Voor een bachelordiploma stelt de opleiding in 's-Hertogenbosch dat alle domeinkwalificaties agri-foodbusiness (1-4) op eindniveau aangetoond moeten worden. Dit geldt ook voor de algemene managementkwalificaties (6-7). Aansluitend moet één van de functiespecifieke óf de managementverbredende kwalificaties op eindniveau worden aangetoond door de student. In Venlo behoort – naast de domeinkwalificaties - de algemene managementkwalificatie 5 ook tot het standaard op eindniveau aan te tonen cluster.

De vertaling van de eindkwalificaties naar leerdoelen is verschillend per locatie. Dit heeft te maken met de verschillen in onderwijsconcept en -inhoud tussen de locaties (lees verder: Standaard 2). Tevens spelen beide locaties sterk in op de regionale context. Voorbeelden van een uitwerking van de eindkwalificatie naar leerdoelen ('s-Hertogenbosch) of indicatoren en eindniveau (Venlo):

<p>Ondernemen en innoveren in de internationale agri-foodbusiness ('s-Hertogenbosch)</p> <p><i>Niveau 3</i></p> <p>a. Kan op basis van nieuwe ontwikkelingen kansen signaleren in de markt voor bestaande en nieuwe producten/diensten</p> <p>b. Kan op eigen initiatief met verantwoorde risico's een plan opstellen voor een onderneming.</p> <p><i>Niveau 2</i></p> <p>a. Heeft een open oog voor nieuwe ontwikkelingen in de agri-foodbusiness</p> <p>b. Toont binnen een bedrijf in de beroepspraktijk een ondernemende houding</p> <p>c. Kan in teamverband een ondernemingsplan opstellen voor een nieuw(e) product/dienst</p> <p><i>Niveau 1</i></p> <p>a. Toont een proactieve en open houding</p> <p>b. Kan meedenken met een ondernemer in de beroepspraktijk</p>
<p>Effectief samenwerken en communiceren in een multidisciplinaire en interculturele omgeving (Venlo)</p> <p><i>Eindniveau</i></p> <p>De student kan doelgericht samenwerken en aan een kritische doelgroep een complex onderwerp begrijpelijk en overtuigend overbrengen in een multidisciplinaire, interculturele en internationale omgeving. De student zorgt voor een goede sfeer, gaat zorgvuldig om met de belangen van anderen, kan weerstanden en conflicten overwinnen en benut de kwaliteiten van teamleden om gezamenlijk het gestelde doel te bereiken.</p> <p><i>Indicatoren</i></p> <p>Communicatieve vaardigheden, commitment verwerven, samenwerken, sociale vaardigheden, professionele attitude, netwerken, leidinggeven en vergaderen.</p>

Zoals eerder vermeld zijn de twee locaties momenteel bezig met een grootschalige curriculumherziening en een eenwording van het programma op de twee locaties. Deze eenwording komt voort uit het instellingsplan van de HAS green academy. Eén van de onderdelen hiervan is dat beide locaties gaan werken met dezelfde leeruitkomsten. Het panel kreeg tijdens het locatiebezoek een vooruitblik op de nieuwe set leeruitkomsten en was hierover zeer te spreken. De samensmelting van de beide locaties laat zien dat de locaties elkaars *best practices* overnemen en gebruiken om één opleiding te vormen.

Profilering

De BA-opleiding van de HAS profileert zich verschillend op beide locaties. De regio's waarin de verschillende locaties zich bevinden, verschillen sterk. Het panel vernam uit de documentatie en tijdens de gesprekken dat de nauwe verbinding met het regionale werkveld juist een sterk punt in de profilering van de opleiding is. Het onderwijs en de leeruitkomsten worden actueel gehouden door een voortdurende wisselwerking met het werkveld, er is sprake van een kennistransfer aan beide kanten stelt het panel vast. Via werkveldscans – waarin alumni en hun werkgevers worden bevroegd over de opleiding en aansluiting in het werkveld – wordt feedback en input voor het programma verzameld. Dit is volgens het panel een goede praktijkgerichte samenwerking. Het panel acht het van belang om ook met het werkveld op strategisch niveau de dialoog te voeren over de toekomstvisie van de opleiding en de uitdagingen binnen de sector.

Visie op onderzoek

De agri-foodsector vraagt om bedrijfskundige professionals die met een multidisciplinaire aanpak en een open blik de complexe sector analyseren. BA-studenten moeten als professional kunnen bijdragen aan duurzame oplossingen voor businessvraagstukken in de uitdagende sector. De student dient daarom te beschikken over onderzoekend vermogen. Passend bij het hbo-niveau, legt de opleiding nadruk op de ontwikkeling van de onderzoekende houding van de student. Het panel zag dit terug in de missie en visie van de opleiding en tevens expliciet in de eindkwalificaties en de vertaling naar leerdoelen/indicatoren.

Internationale oriëntatie

Ondanks het sterk regionale karakter van de opleiding, heeft BA ook een sterke internationale oriëntatie. Het panel ziet dit duidelijk terug in de beoogde leerresultaten, waarin internationalisering en interculturaliteit expliciet zijn opgenomen. De opleiding leidt professionals op die aan de slag gaan in de agri-foodsector en de hippische/petsector, zeer internationaal georiënteerde sectoren. Bedrijven opereren vaak op internationale schaal, wat betekent dat afgestudeerden moeten begrijpen hoe markten, regelgeving, en handelsbetrekkingen in verschillende landen en culturen functioneren. Tevens leren studenten zo globale uitdagingen van de sector (zoals klimaatverandering, voedselschaarste en veranderende handelsbetrekkingen) vanuit verschillende perspectieven te bekijken.

Weging en Oordeel – Voldoet

De opleiding ontvangt voor Standaard 1 het oordeel 'voldoet' voor beide locaties. Het panel stelt vast dat de uitwerking van het landelijk opleidingsprofiel en de domeinkwalificaties een goed en concreet beeld geven van waaraan studenten als beginnend professional op hbo-bachelorniveau moeten voldoen. Er is een duidelijke koppeling tussen de eindkwalificaties en het NLQF-6 niveau gemaakt.

Het panel vindt dat de opleiding zich sterk regionaal profileert en beide locaties een eigen identiteit hebben, waarbij vernieuwing en actiegerichtheid voorop staan.

De opleiding is sterk verbonden met de beroepspraktijk. Voor beide locaties geldt dat ze een sterk regionaal netwerk om zich heen hebben opgebouwd. Het werkveld is betrokken bij het

actueel houden van het curriculum en neemt deel aan de zogenaamde werkveldscans, waarin alumni en werkgevers de opleiding evalueren en voorzien van feedback. Het panel doet de aanbeveling om ook op strategisch niveau de dialoog met het werkveld te voeren over de toekomst van de sector en hoe de opleiding hierop kan (blijven) inspelen.

De internationale oriëntatie van de opleiding is duidelijk terug te zien in de beoogde leerresultaten. Het panel vindt het passend dat de opleiding studenten voorbereid op internationaal vlak, omdat de sector sterk internationaal georiënteerd is. Naast het internationale karakter van de sector, is ook de multidisciplinaire aanpak kenmerkend om de complexe sector te kunnen analyseren. Om studenten hierop voor te bereiden, is de ontwikkeling van onderzoekend vermogen belangrijk volgens de opleiding. Studenten komen daarom gedurende alle fasen van de opleiding in aanraking met aspecten van praktijkgericht onderzoek.

4.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centered*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Bevindingen

Inhoud en vormgeving programma

De hbo-bachelor BA is een voltijdopleiding van 240 EC, verdeeld over vier jaar. Het panel concludeert dat de domeinkwalificaties leidend zijn voor de inhoud van het programma op beide locaties. De twee locaties bieden een eigen curriculum – inclusief eigen specialisaties – aan (zie hieronder). Voor beide locaties geldt dat het programma een brede oriëntatie op de agri-foodsector en bedrijfskunde als uitgangspunt hanteert. In de eerste twee studiejaar worden de bedrijfskundige disciplines zoals HRM, logistiek, marketing, financiën en recht behandeld evenals de agri-foodsector in de volle breedte. De specialisaties in jaar 3 en 4 bieden studenten de mogelijkheid zich te verdiepen in een bedrijfskundige profilering in een bepaalde agri-foodsector.

In 's-Hertogenbosch is het programma opgebouwd vanuit het didactisch concept 'van zelfstandig werken naar zelfverantwoordelijk leren'. Elk leerjaar heeft een duidelijk eigen karakter, waarbij voldoende keuzeonderdelen aangeboden worden aan studenten, passend bij één van de twee tracks - bedrijfskunde & agribusiness of bedrijfskunde & foodbusiness. Het panel vindt dat het programma aansluit bij het niveau van studenten en waardeert de keuzemodulen die al vanaf jaar 2 worden aangeboden (vakverbreding en profielverdieping).

De opleiding in Venlo kent een derde track Hippische bedrijfskunde & petbusiness. Ook op deze locatie is het programma zo opgebouwd dat de verantwoordelijkheid van de student naar mate de opleiding vordert, toeneemt. In Venlo maken studenten gedurende het tweede jaar een persoonlijk tweejaarplan voor jaar 3 en 4. Hierin matchen zij hun eigen talenten en passie aan de eindkwalificaties van de opleiding en ontwerpen zo de voor hen best passende leerweg. Het panel waardeerde dit tweejaarplan en geeft de opleiding mee om dit concept mee te nemen in de eenwording van het curriculum.

Het panel stelt vast dat het programma op beide locaties zeer sterk verankerd is in het werkveld. Al in jaar 1 gaan studenten wekelijks op bedrijfsbezoeken, oefenstages en excursies. Binnen de opleiding wordt dit bestempeld als *ervaringsleren*. Het panel ervaarde in Venlo een zeer regionale focus. In de gesprekken die het panel voerde met vertegenwoordigers uit dat werkveld bleek dat hier ook een sterke behoefte is aan studenten die voor de regio worden opgeleid. Het panel geeft de opleiding mee om in Venlo ook breder dan het regionale werkveld te blijven kijken. De eenwording tussen de locaties biedt mogelijkheden om ook uitwisseling tussen werkveldpartners tussen de locaties te realiseren.

Het panel zag in beide programma's duurzaamheid in zekere mate terugkomen. Het panel acht dit belangrijk voor een opleiding die kritische en innovatieve professionals beoogt op te leiden die zich gaan buigen over het toekomstbestendig maken van de sector. Ook in de gesprekken die het panel met het werkveld voerde, kwam het belang van kennis over duurzaamheid van bedrijfskundige professionals in de agri-foodsector naar voren. Het panel doet daarom de aanbeveling om duurzaamheid structureel onderdeel uit te laten maken van het programma. Het formuleren van een actieve visie op duurzaamheid vindt het panel hierbij belangrijk, omdat dit handvatten biedt aan studenten. In het nieuwe, gemeenschappelijke programma van de locaties ziet het panel mooie kansen voor een duurzaamheidsleerlijn.

Programma BA 's-Hertogenbosch

Afbeelding 2. Bedrijfskunde & agribusiness ('s-Hertogenbosch)

Jaar	Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
1	Bedrijfseconomie 1	Logistiek 1	Logistiek 2	Agribusiness in praktijk
	Marketing 1	Marketing 2	Bedrijfseconomie 2	
	Oriëntatie agrisector	Agribusiness en omgeving	Agri-foodketens	
	Nederlands en Engels		-	Coaching en Activiteiten
2	Onderzoeksmethoden en technieken	Analyse bedrijfsprocessen	Strategisch ondernemerschap	International trade
	Europese agri-foodbusiness			
	Mens en organisatie	Marktonderzoek	Keuze 1	Keuze 2
Coaching en Activiteiten				
3	Vrije keuze 2 randvoorwaarden: 20-weekse onderzoeksstage en 8 weken buitenlandervaring			
4	Bedrijfskundige specialisatie		Beroepsopdracht	

bedrijfskundige modulen | domeingerichte modulen (agribusiness) | algemene vaardigheidsmodulen | geïntegreerde projectmodulen

Afbeelding 3. Bedrijfskunde & foodbusiness ('s-Hertogenbosch)

Jaar	Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
1	Bedrijfseconomie 1	Logistiek 1	Logistiek 2	Foodbusiness in praktijk
	Marketing 1	Marketing 2	Bedrijfseconomie 2	
	Oriëntatie foodsector	Foodbusiness en omgeving	Agri-foodketens	
	Nederlands en Engels		-	Coaching en Activiteiten
2	Onderzoeksmethoden en technieken	Analyse bedrijfsprocessen	Strategisch ondernemerschap	International trade
	Food international			
	Mens en organisatie	Marktonderzoek	Keuze 1	Keuze 2
	Coaching en Activiteiten			
3	Vrije keuze 2 randvoorwaarden: 20-weekse onderzoeksstage en 8 weken buitenlandervaring			
4	Bedrijfskundige specialisatie		Beroepsopdracht	

bedrijfskundige modulen | domeingerichte modulen (foodbusiness) | algemene vaardigheidsmodulen | geïntegreerde projectmodulen

Programma BA Venlo

Afbeelding 4. Bedrijfskunde & agribusiness (Venlo)

Jaar	Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
1	Markt en economie Bedrijfsconomie	Logistiek	Bedrijfscalculatie Lintstage	Organisatiekunde + Ketenstage en Lintstage
	Sectorverkenning agri-business			
	Professionele ontwikkeling 1			
2	Ondernemen Onderzoek	Retailmarketing International Business	HRM en Communicatie Bedrijf en organisatie	Innovatie Bedrijf en management
	Onderzoek & advies agri-business			
	Professionele ontwikkeling 2			
3	Binnenlandse en/of buitenlandse stage Minor(s) naar keuze binnen of buiten de HAS			
	Professionele ontwikkeling 3			
4	Binnenlandse en/of buitenlandse stage Minor(s) naar keuze binnen of buiten de HAS Beroepsopdracht			
	Professionele ontwikkeling 4			

Track	Bedrijfskunde en agri-business	Bedrijfskunde en foodbusiness	Hippische bedrijfskunde en petbusiness
Cursus:	Sectorverkenning agri-business	Sectorverkenning foodbusiness	Sectorverkenning 1 & 2 en Paard & Gezelschapsdier
Cursus:	Onderzoek & advies agri-business	Onderzoek & advies foodbusiness	Onderzoek & Advies

Onderzoeksvaardigheden

Praktijkgericht en toegepast onderzoek staat centraal binnen de opleiding en komt op integrale wijze terug in verschillende fasen. Zo ontwikkelt de student gedurende de opleiding het onderzoekend vermogen en maakt hij de aspecten van praktijkgericht onderzoek eigen. Studenten gaven aan dat onderzoek bij elke praktijkopdracht terugkomt. Dit vormt een goede basis en voorbereiding op het afstudeeronderzoek, waarbij studenten in de praktijk aan de slag gaan met de Beroepsopdracht (zie verder: Standaard 3).

In de programma's op beide locaties is er een duidelijke onderzoeksleerlijn. De onderzoeksstage in leerjaar 3 vormt een belangrijk onderdeel van deze leerlijn. Het panel vindt dat de

opleiding er in is geslaagd om onderzoek integraal te laten terugkomen. Zo komt de onderzoekscompetentie in leerjaar 2 in ieder blok aan bod.

Internationalisering

Internationalisering krijgt volgens het panel ruim voldoende aandacht in beide programma's. Thema's als Europese Agri-foodbusiness, International Trade en International Business zorgen dat studenten kennis opdoen over de internationale componenten van hun sector en professie.

De opleiding stelt een buitenlandervaring verplicht voor alle studenten (tenminste 10 EC). Het panel besprak de ervaringen van studenten tijdens het locatiebezoek. Zij gaven aan dat de buitenlandervaring belangrijk is en hen veel leert. Niet alle studenten hebben de wens om een buitenlandervaring op te doen. Studenten kunnen ook bij een bedrijf net over de grens in België (Wallonië) of Duitsland ervaring opdoen. De opleiding vindt het belangrijk dat studenten met name de werkcultuur ervaren, die verschilt per land. Studenten gaven aan dat de buitenlandervaring heel waardevol is geweest, zowel op professioneel als persoonlijk vlak. Ook zijn studenten heel positief over de begeleiding en ondersteuning vanuit de opleiding. De opleiding biedt goede begeleiding en heeft oog voor de individuele situatie van de student.

Instroom

De opleidingen kent op beide locaties een zeer diverse instroom vanuit het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. De opleiding hanteert de wettelijk vastgestelde toelatingseisen. De HAS biedt deficiëntiecurcussen aan voor wiskunde. Tevens wordt in Venlo het Young Professional Traject aangeboden: een keuzedeel voor mbo-studenten ter voorbereiding op studeren op het hbo. Het panel vindt dit waardevol om doorstroming te bevorderen. Om niveauverschillen in vooropleiding te ondervangen in de propedeusefase, biedt de opleiding waar nodig extra begeleiding voor onderdelen Bedrijfseconomie en wiskunde. Het panel vernam van studenten dat deze lessen waardevol zijn geweest.

Begeleiding

Het panel concludeert dat de begeleiding op beide locaties uitstekend is. Het panel ervaaarde tijdens het locatiebezoek de nauwe band tussen docenten en studenten. Zowel op formele momenten in het programma (zoals bij studieloopbaanbegeleiding en coachingsmomenten) als op informele momenten bij lessen of in het gebouw, kunnen studenten vragen stellen. Elke student heeft een studieloopbaanbegeleider voor het gehele studietraject. Coachgesprekken over de persoonlijke ontwikkeling van de student vinden regelmatig plaats en er is veel aandacht voor de keuzes voor stages, minor, bedrijfskundige specialisatie en beroepsopdracht. Bij deze gesprekken wordt voortdurend de koppeling gelegd met de te verwerven einkwalificaties van de opleiding. Het 'Tweejaarsplan' dat in Venlo aan het eind van het tweede jaar wordt opgesteld is hiervan een concreet voorbeeld. Studenten zijn zeer tevreden over de begeleiding en de flexibiliteit van het programma. Het panel vernam dat studenten ervaren dat zij zelf hun leerpad kunnen inrichten. Het panel geeft de opleiding mee om het 'Tweejaarsplan' uit Venlo mee te nemen in de vormgeving van het gezamenlijke curriculum.

Docententeam

Het panel sprak op beide locaties met een zeer betrokken en gemotiveerd docententeam. Op beide locaties wordt met enthousiasme en passie gewerkt aan het geven van onderwijs en het invoeren en ontwikkelen van het onderwijs. Beide teams beschikken over voldoende kennis en expertise voor de verschillende specialisaties die zij aanbieden. Tevens beschikken beide teams over ruime praktijkervaring, omdat docenten afkomstig zijn uit of nog werkzaam zijn in de sector. Studenten waarderen de verbinding die docenten met het bedrijfsleven hebben en ook de openheid en hulpvaardigheid van docenten werd benoemd tijdens het gesprek met het panel.

Professionalisering van docenten vindt met name via de HAS Academy plaats, waar cursussen, lezingen en symposia worden aangeboden. Nagenoeg alle docenten hebben de leergang didactisch coachen afgerond of zijn hier nog mee bezig. Jaarlijks vinden meerdere studiedagen plaats per locatie en locatie overstijgend, waar kennisuitwisseling en intervisie plaatsvindt. Het proces van eenwording tussen de locaties dat nu in volle gang is onderstreept de bereidheid binnen de teams om samen te werken. Docenten van beide locaties werken intensief samen in de vormgeving van het nieuwe, gezamenlijke programma. Het panel vindt dat de opleiding de organisatie en borging van de eenwording gedegen heeft opgezet en uitgevoerd. Daarnaast constateerde het panel tijdens het locatiebezoek veel enthousiasme en positiviteit bij de samenwerkende docenten gedurende de gesprekken over de eenwording.

Opleidingsspecifieke voorzieningen

Het panel bezocht beide locaties en vindt de voorzieningen van goede kwaliteit. De locaties zijn goed bereikbaar en zijn voorzien van voldoende onderwijsruimtes en werkplekken. Studenten komen in alle studiejaar intensief in aanraking met het bedrijfsleven door de fysieke bedrijfsbezoeken – georganiseerd door zowel de opleiding als studenten zelf. Ook de digitale voorzieningen zijn op orde, zo zag het panel dat de opleiding MS Teams gebruikt als digitale leeromgeving.

Weging en Oordeel – Voldoet

Het panel trof op beide locaties een goede en uitdagende leeromgeving aan. Voor beide locaties geldt dat het programma, de faciliteiten en het docententeam een leeromgeving creëren die studenten de mogelijkheid biedt de beoogde leerresultaten te behalen. Studenten zijn zeer tevreden over het programma, de flexibiliteit en keuzevrijheid. Ook de persoonlijke begeleiding vinden zij een pluspunt. Docenten zijn betrokken, deskundig en hebben praktijkervaring.

De inhoud van beide curricula is nauw verbonden met de domeinkwalificaties. Tevens is de beroepsgerichtheid en de verbinding van onderwijsactiviteiten en het werkveld noemenswaardig. Uit de gesprekken met studenten en alumni blijkt dat zij duidelijk de overgang ervaren van zelfstandig werken naar zelfsturend leren, wat zij zien als positief. Ook de structuur van het programma, zoals het tweejarige plan waarin studenten in Venlo een persoonlijk ontwikkelplan voor de laatste twee jaar opstellen, toont volgens het panel aan dat het zelfsturend leren goed is vormgegeven. Het panel vindt dit passend bij het hbo-bachelorniveau en de ambitie van de opleiding om zelfbewuste, kritische professionals op te leiden.

De opleiding besteedt voldoende aandacht aan het ontwikkelen van onderzoeksvaardigheden van studenten. In alle fasen van de opleiding komen studenten in aanraking met praktijkgerichte onderzoekopdrachten. Studenten leren hierdoor kritisch te kijken naar vraagstukken van opdrachtgevers en ontwikkelen de vaardigheid om innovatieve oplossingen te bedenken. Tevens worden studenten gestimuleerd om gemaakte keuzes in onderzoeken te onderbouwen en te beargumenteren.

Op beide locaties is de opleiding zeer sterk verankerd in het regionale werkveld en daarbuiten. Studenten doen veel internationale ervaring op, door te werken voor en/of met internationale opdrachtgevers en door de verplichte buitenlandervaring. Studenten geven aan dat deze internationale ervaring(en) zeer waardevol zijn, omdat de sector internationaal georiënteerd is. De opleiding biedt naast de authentieke buitenlandervaring ook voldoende modules aan die studenten van internationale kennis over het vakgebied voorzien.

Op basis van bovenstaande bevindingen concludeert het panel dat de opleiding 'voldoet' op Standaard 2.

4.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Systeem van toetsen en beoordelen

HAS green academy heeft een hogeschoolbreed toetsbeleid vastgesteld. Speerpunten van het HAS toetsbeleid zijn:

- I. Constructive Alignment: een constante afstemming tussen leeruitkomsten, toetsing en leeractiviteiten.
- II. Formatief handelen: studenten in staat stellen hun eigen leerproces continu te monitoren, sturen en om begeleiding te vragen.
- III. Onderwijseenheden worden integraal getoetst.

De opleiding BA heeft dit beleid vertaald en concreet gemaakt voor de eigen BA-situatie per locatie. Het panel bekeek van beide locaties een helder toetsplan en ontving documenten waarin de relatie tussen het programma, onderwijsactiviteiten, leerresultaten en toetsing werden toegelicht. Het panel zag de speerpunten uit het HAS toetsbeleid goed terug in de uitwerking voor beide locaties. Aanvullend bekeek het panel van beide locaties enkele toetsen en de bijbehorende beoordelingsformulieren. Het panel vond de beoordelingsformulieren voldoende navolgbaar en de feedback nuttig, dit gaven studenten ook aan. De informatievoorziening rondom de toetsing is goed, de beoordelingscriteria zijn helder en tijdig bekend en de toetsen zijn volgens studenten een goede representatie van de inhoud van modules.

Binnen het programma en de toetsing op beide locaties vinden veel groepsopdrachten plaats. Het panel besprak tijdens het locatiebezoek eventueel 'meeliftgedrag' van studenten. De opleiding heeft het panel met name in de gesprekken tijdens het locatiebezoek overtuigd van de borging van de individuele beoordelingen bij groepsopdrachten. Het panel geeft de opleiding mee om dit goede proces te formaliseren door het vast te leggen. In het gesprek dat het panel met studenten voerde werd ook duidelijk dat samenwerkingen goed verlopen en dat dit als waardevol wordt ervaren, zeker ook wanneer er opleidingsoverstijgende samenwerkingen plaatsvinden. Dit weerspiegelt het werkveld, waarin ook een nadruk op multidisciplinair samenwerken ligt.

Het panel zag een goed gevarieerd toetsprogramma, bestaande uit geschreven producten, projectrapportages, reflectierapporten, excursieverslagen, schriftelijke (kennis)toetsen en presentaties.

Kwaliteitsborging

De opleiding BA borgt op beide locaties de kwaliteit van de toetsing binnen de eigen opleiding. Dit vindt onder andere plaats door kalibratie tussen docenten en tussen examinatoren. Ook vernam het panel dat het vier-ogenprincipe wordt toegepast bij het ontwerpen van toetsen. Het panel meent dat een externe, toetsdeskundige, blik de kwaliteit van toetsing extra kan waarborgen en geeft dit graag mee als advies aan de opleiding. Het panel vindt het sterk dat alle docenten binnen BA BKE-gecertificeerd zijn. De opleiding stelt een BKE-certificatie als basisvoorwaarde om toetsen te ontwerpen.

Examencommissie

Sinds 2022 werkt de HAS met clusterbrede Examencommissies. Dit betekent voor de opleiding BA dat zij deel uitmaken van de clusterexamencommissie Agri & Business. Deze Examencommissie werkt locatie overstijgend en bestaat uit een voorzitter en een lid per aangesloten opleiding². De Examencommissie neemt een onafhankelijke positie in. Ze voorziet het BA-team van feedback, controleert de afstudeerwerken en beoordelingen op compleetheid en benoemt assessoren. Het panel stelt vast dat de clusterbrede Examencommissie aan haar wettelijke taken voldoet.

Het panel constateert dat de Examencommissie in haar nieuwe vorm nog in ontwikkeling is en dat het waarborgen van kwaliteit van toetsing aan de voorkant nog een ontwikkelpunt is. Het panel acht dit belangrijk en doet daarom de aanbeveling om een Toetscommissie op te richten. De Examencommissie kan het mandaat afgeven aan de Toetscommissie om toetsen binnen de opleiding vooraf te beoordelen op toetstechnische kwaliteit. Een Toetscommissie zal tevens werkdruk bij docenten verlichten en ervoor zorgen dat de bij de eenwording tussen locaties er ook op het gebied van toetsing en borging een extra overkoepelende commissie bestaat.

Afstudeerprogramma

Het afstudeerjaar – jaar 4 – staat op beide locaties in het teken van integratie van alle opgedane kennis en vaardigheden, alsmede professionalisering. De beoogde leerresultaten worden in de afstudeerfase gerealiseerd in twee onderdelen:

De bedrijfskundige specialisatie (30 EC)

- 's-Hertogenbosch: studenten kiezen een specialisatie-opdracht (zie Tabel 5) waaraan zij de eerste helft van het vierde jaar werken. De focus van de specialisatie-opdracht ligt op integratie (een project met een integraal bedrijfskundig karakter), professionalisering en persoonlijke ontwikkeling.

Tabel 5. Standaard-specialisaties 's-Hertogenbosch

Programma-variant	Specialisatie
Agrarisch ondernemerschap	Financieel
E-business	Logistiek of marketing
Global trade & management	Marketing of management
Topklas Ondernemen	Marketing

- Venlo:
 - De binnenlandstage
 - De buitenlandervaring
 - Één van de specialisaties Ondernemen & Financieren of Ondernemen en Innoveren
 - Professionele ontwikkeling 4: een portfolio met verbinding naar de eindkwalificaties en de persoonlijke leerervaring. En een eindassessment waarin de student het portfolio mondeling toelicht.

De Beroepsopdracht (BO, 30 EC)

Dit is een HAS-brede afstudeeropdracht, waarbij studenten van verschillende opleidingen van de HAS samenwerken aan een authentieke opdracht in een complexe, professionele en vaak

² Bedrijfskunde en agrifoodbusiness Venlo en Den Bosch, Tuinbouw-Akkerbouw, Veehouderij, International Food and Agribusiness, Horticulture Business Management.

multidisciplinaire omgeving. De projecten waaraan studenten werken, zijn opdrachten die worden verstrekt door werkveldpartners waarmee de HAS green academy een resultaatverplichting is aangegaan in een commercieel-zakelijke relatie.

Het panel ontving van beide locaties een duidelijk overzicht dat laat zien bij welk studieonderdeel welke eindkwalificatie getoetst wordt in de afstudeerfase. Het panel vindt dat de opleiding studenten goed begeleidt tijdens het afstuderen. Studenten worden begeleidt door een docent, die is aangesteld als projectleider. Tevens vindt er begeleiding plaats binnen het bedrijf van de opdrachtgever. Deze docent heeft – net als de bedrijfsbegeleider en de opdrachtgever – goed inzicht in de sterke en minder sterke punten van de studenten. Dit leidt tot een goed onderbouwd en gemotiveerd oordeel over elke individuele student.

Weging en Oordeel – Voldoet

Het panel komt op Standaard 3 tot het oordeel 'voldoet'. De opleiding hanteert een adequaat systeem van toetsen en beoordelen op beide locaties. Het toetsstelsel is afgeleid van het HAS brede toetsbeleid en vertaald naar het eigen toetsprogramma per locatie. Het panel concludeert dat het toetsbeleid op beide locaties voldoende valide, betrouwbaar en transparant is. Uit de aangeleverde documentatie en de bekeken toetsen, maakt het panel op dat de kwaliteitsborging op orde is. Ook zag het panel een verscheidenheid aan toetsvormen, zowel formatief als summatief van aard. Naast toetsproducten bekeek het panel ook beoordelingsformulieren en rubrics. Hierover concludeert het panel dat deze navolgbaar en voldoende transparant zijn.

Alle docenten van de opleiding BA zijn BKE-gecertificeerd, een sterk punt volgens het panel. De opleiding maakt deel uit van het cluster Agri & Business binnen de HAS green academy en sluit daarom aan bij de betreffende clusterexamencommissie. Het panel concludeert dat de Examencommissie haar wettelijke taken vervult. De clusterbrede examencommissie is nog volop in ontwikkeling constateert het panel. Een ontwikkelpunt is de borging van de kwaliteit van toetsen aan de voorkant van het proces. Hiervoor doet het panel de aanbeveling om een Toetscommissie op te richten die zich richt op het borgen van toetstechnische kwaliteit.

Het afstuderen vindt op beide locaties plaats in het derde en/of vierde jaar, waarin studenten in 's-Hertogenbosch het eerste half jaar werken aan de gekozen specialisatie en in Venlo studenten hun tweejarigenplan tot uitvoering brengen. Als afsluiting van de opleiding voeren studenten de Beroepsopdracht uit, waarin zij samen met studenten van de HAS werken aan een authentiek en multidisciplinair onderzoeksvraagstuk uit het werkveld. Bij deze groepsopdracht is de docent de projectleider, die de studenten begeleidt op intensieve basis. Deze docent heeft – net als de bedrijfsbegeleider en de opdrachtgever – goed inzicht in de sterke en minder sterke punten van de studenten. Dit leidt tot een goed onderbouwd en gemotiveerd oordeel over elke individuele student.

4.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Afgestudeerden van de BA-opleiding spelen een sleutelrol in het optimaliseren van bedrijfsprocessen, het verhogen van efficiëntie binnen agrarische bedrijven en het stimuleren van innovatie binnen de agribusiness. Het panel vindt dat de opleiding haar studenten goed uitrust om strategieën te ontwikkelen die winstgevendheid en duurzaamheid combineren en om bij te dragen aan verdere ontwikkeling van de sector.

Oordeel van het auditpanel over het gerealiseerde niveau

Voorafgaand aan het locatiebezoek bekeek het panel van vijftien recent afgestudeerden de eindwerken en de bijbehorende beoordelingsformulieren. De steekproef van eindwerken is gemaakt op basis van een lijst met alle afstudeerders uit de jaren 2021-2022, 2022-2023 en 2023-2024, waarbij rekening is gehouden met een spreiding over de studiejaar en beoordelingen. In de steekproef is rekening gehouden met locatie ('s-Hertogenbosch of Venlo) en tracks. Het panel komt tot de conclusie dat alle studenten terecht zijn afgestudeerd en het hbo-bachelorniveau wordt aangetoond. In de eindwerken zag het panel dat de eindwerken inhoudelijk passend zijn binnen het domein en het profiel zoals dat in Standaard 1 is geformuleerd. Het panel herkende duidelijk de beoogde leerresultaten in de afstudeerproducten. De opzet van het afstuderen – HAS-breed – maakt dat het panel duidelijke samenwerking met het werkveld zag in de eindwerken, wat maakt dat de opgeleverde producten relevant en waardevol zijn voor de beroepspraktijk aldus het panel.

De beoordelingscriteria zijn helder en relevant en bij de bekeken eindwerken was de toelichting op de criteria voldoende om de onderbouwing van het eindcijfer te volgen. In eerste instantie was het voor het panel niet geheel duidelijk hoe de individuele cijfers van de Beroepsopdracht (het bedrijfskundig praktijkonderzoek dat studenten in twee- of drietalen uitvoeren) tot stand kwamen. Na gesprekken met docenten, examinatoren en studenten is dit opgehelderd. Toch beveelt het panel aan dat de opleiding – en de HAS green academy, aangezien de BO instituutsbreed wordt gehanteerd als afstudeeropdracht – de individuele beoordeling verduidelijkt. De bijdrage van iedere afzonderlijke student moet te allen tijde duidelijk en transparant zijn.

Wijze waarop afgestudeerden functioneren in het werkveld

Het werkveld is uitgesproken positief over de opleiding en de studenten van de opleiding. Het panel sprak op beide locaties met een aantal vertegenwoordigers vanuit het werkveld. Het werkveld is nauw betrokken bij de eindopdrachten, gezien de eindopdrachten authentieke opdrachten rechtstreeks uit het werkveld betreffen. Werkgevers hebben daarmee goed zicht op het niveau van afgestudeerden en de werkwijze van de opleiding. Vanuit de samenwerking bij de eindopdrachten gaven de werkveldvertegenwoordigers aan dat de praktische oriëntatie van BA-studenten van de HAS noemenswaardig is. Studenten leren gedurende de opleiding en met name bij de afstudeeropdracht authentieke vraagstukken aan te pakken, oplossingen te onderzoeken en waar mogelijk ook de implementatiestap te zetten. Werkveldvertegenwoordigers uit beide regio's ('s-Hertogenbosch en Venlo) gaven aan dat HAS-studenten zich karakteriseren met hun actiegerichtheid.

Ook alumni zijn tevreden over de door hen gevolgde opleiding. De alumni waarmee het panel sprak op beide locaties zijn snel na het afstuderen op een relevante plek in het werkveld terechtgekomen of zijn een master begonnen. De opleiding investeert in een actief alumnibeleid en weet contacten met oud-studenten warm te houden. Dit vindt het panel zeer positief, zeker in de sector waarin studenten aan de slag gaan.

Weging en Oordeel – Voldoet

Het panel beoordeelt Standaard 4 voor beide locaties als 'voldoet'. Het panel bestudeerde van vijftien recent afgestudeerden van beide locaties de eindwerken en concludeert dat studenten het hbo-bachelorniveau aantonen. Het panel vond de beoordelingsformulieren behorend bij de bekeken eindwerken helder en goed onderbouwd. Aanvankelijk had het panel vragen over hoe de individuele cijfers voor de Beroepsopdracht (onderdeel van het afstuderen) tot stand kwamen. Tijdens het locatiebezoek werd dit in gesprekken met verschillende gremia op een voldoende manier toegelicht. Toch beveelt het panel aan dat de opleiding – en HAS green academy – de individuele beoordeling transparanter en daarmee explicieter maakt, zodat de individuele bijdrage van de student altijd duidelijk is.

Het panel sprak op beide locaties met vertegenwoordigers uit werkveld. Zij gaven aan positief te zijn over BA-studenten van de HAS, die zij beschrijven als professioneel en actiegericht. Het werkveld is enthousiast over hoe studenten tijdens hun opleiding de agrarische sector – en dus de agrarische ondernemer – leren begrijpen en hoe zij als bedrijfskundige kunnen bijdragen binnen de sector. Studenten worden breed opgeleid, wat hun sterkt in hun professionele carrière. Dit hoorde het panel ook terug van alumni, waarmee de opleiding nauw contact onderhoudt.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het panel komt tot de conclusie dat de opleiding Bedrijfskunde & Agribusiness van de HAS green academy op beide locaties ('s-Hertogenbosch en Venlo) voldoet aan de kwaliteitseisen. Het panel merkt een sterke betrokkenheid en enthousiasme op bij alle betrokkenen (docenten, studenten, alumni, werkveld en het management). De opleiding is stevig verankerd in het werkveld en biedt studenten een stimulerende leeromgeving waarin ze zich op hun plek voelen en zich kunnen ontwikkelen tot bedrijfskundige professionals in het agrarische domein. Er heerst een hechte gemeenschap waarin men naar elkaar omziet. De opleiding onderscheidt zich door haar brede bedrijfskundige focus en praktijkgerichte benadering binnen de agri-foodsector.

Het auditpanel beoordeelde alle standaarden met een 'voldoet' en komt op grond van de beslisregels van de NVAO tot het eindoordeel 'positief'.

6. AANBEVELINGEN

In het rapport staan enkele ontwikkelpunten genoemd. Deze ontwikkelpunten zijn alle van belang, maar in dit hoofdstuk benadrukt het panel de volgende aanbevelingen:

Voer periodiek en proactief de dialoog over de toekomstvisie van de opleiding op strategisch niveau

Het panel constateert dat de opleiding nauw samenwerkt met het werkveld op operationeel niveau. Ook verzamelt de opleiding relevante inhoudelijke input voor de opleiding via de werkveldscans. Dit is volgens het panel een goede praktijkgerichte samenwerking. Het panel acht het van belang dat de opleiding ook een strategische dialoog voert met het werkveld op een meer structurele en systematische basis. Het panel vindt de strategische dialoog over de toekomstige invulling van de opleiding aan de hand van trends, ontwikkelingen en uitdagingen in de sector van groot belang.

Expliciteer duurzaamheid als structureel element in de opleiding

Het panel is van mening dat de opleiding duurzaamheid en *transitiedenken* explicieter kan uitdragen. De opleiding besteedt reeds aandacht aan deze thema's, concludeert het panel. Dit kan echter verder worden uitgedragen. Deze thema's zijn nu al zeer actueel en worden steeds belangrijker in de sector en het is voor toekomstige werkgevers van studenten goed om te weten dat studenten al veelvuldig met duurzaamheidskwesties in aanraking zijn gekomen. Het panel is van mening dat de opleiding hiermee ook een toekomstvisie uitdraagt die past bij de recente en toekomstige ontwikkelingen in de sector.

Formaliseer het borgingsproces en installeer een toetscommissie

Het panel doet de aanbeveling om het borgingsproces te formaliseren. Een belangrijke stap daarbij is het oprichten van een Toetscommissie. Hiermee borgt de opleiding ook aan de voorkant de kwaliteit van de toetsing. Aanvullend adviseert het panel de opleiding om periodieke steekproeven van de eindwerken op inhoudelijk niveau uit te voeren.

BIJLAGE I**Scoretabel**

Scoretabel paneloordelen HAS Green Academy hbo-bachelor Bedrijfskunde en Agribusiness voltijd 's-Hertogenbosch en Venlo	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief

BIJLAGE II**Programma, werkwijze en beslisregels**

**Auditprogramma³ Beperkte Opleidingsbeoordeling t.b.v. hbo-bacheloropleiding
Bedrijfskunde en Agribusiness | HAS Green Academy | 16 en 17 april 2024**

Dag 1	Venlo
12.00 – 12.15	Ontvangst en inloop panel
12.15 – 13.15	Lunch en intern overleg panel
13.15 – 13.30	Pitch door afgevaardigden van beide locaties
13.30 – 14.15	Gesprek alumni en werkveldvertegenwoordigers <ul style="list-style-type: none"> ▪ Alumnus ▪ Alumnus ▪ Alumnus ▪ Alumna ▪ Houbensteyn ▪ Pijnenburg adviesgroep ▪ Staay groep ▪ Peelbergen ▪ Berry Briljant/Dings aardbeien
14.15 – 14.30	<i>Intern overleg</i>
14.30 – 15.15	Gesprek studenten <ul style="list-style-type: none"> ▪ Jaar 1 – Agri (lid opleidingscommissie) ▪ Jaar 2 – Food (lid opleidingscommissie) ▪ Jaar 2 – Agri (lid opleidingscommissie) ▪ Jaar 4 – Hippisch ▪ Jaar 4 – Pet
15.15 – 15.30	<i>Intern overleg</i>
15.30 – 16.15	Gesprek docenten <ul style="list-style-type: none"> ▪ Docent (internationalisering) ▪ Docent (innovatie en marketingmanagement) ▪ Docent (bedrijfseconomie) ▪ Docent (ondernemen en innoveren) ▪ Junior docent (bedrijfskunde)
16.15 – 16.45	<i>Intern overleg</i>
16.45 – 17.00	Voorlopige terugkoppeling dag 1

Dag 2	's-Hertogenbosch
08.30 – 08.45	Inloop en ontvangst
08.45 – 09.15	Vooroverleg panel
09.15 – 10.00	Gesprek werkveld en alumni <ul style="list-style-type: none"> ▪ Alumnus ▪ Alumna ▪ Alumna ▪ Alumna ▪ Van Oers ▪ Jumbo ▪ Scherphuizen BV
10.00 – 10.15	<i>Intern overleg</i>

³ In verband met de privacywetgeving zijn hier uitsluitend de functies/rollen van gesprekspartners opgenomen. De namen van de gesprekspartners zijn bij de secretaris van het auditpanel bekend.

10.15 – 11.00	Gesprek studenten <ul style="list-style-type: none"> ▪ Jaar 3 – Agri ▪ Jaar 4 – Agri ▪ Jaar 3 – Food ▪ Jaar 4 – Food ▪ Jaar 1 – Food ▪ Jaar 2 – Food ▪ Jaar 2 – Agri ▪ Jaar 1 – Agri
11.00 – 11.15	<i>Intern overleg</i>
11.15 – 12.00	Gesprek docenten <ul style="list-style-type: none"> ▪ Docent (groene modules en economische modules) ▪ Docent (internationalisering) ▪ Docent (e-business) ▪ Docent (economische modules)
12.00 – 13.00	<i>Lunchpauze en intern overleg</i>
13.00 – 13.45	Gesprek clusterbrede Examencommissie en opleidingscommissie <ul style="list-style-type: none"> ▪ Voorzitter Examencommissie ▪ Lid Examencommissie BA ▪ Docentlid opleidingscommissie ▪ Studentlid opleidingscommissie ▪ Studentlid opleidingscommissie
13.45 – 14.00	<i>Intern overleg</i>
14.00 – 14.45	Gesprek Management <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lid kernteam (extern) ▪ Lid kernteam (Venlo) ▪ Lid kernteam ('s-Hertogenbosch) ▪ Directeur ▪ Directeur ▪ Lid kernteam ('s-Hertogenbosch) ▪ Lid kernteam ('s-Hertogenbosch) ▪ Lid kernteam (Venlo)
14.45 – 15.45	<i>Intern overleg en opmaken terugkoppeling</i>
15.45 -16.15	Terugkoppeling
16.15 – 17.00	Ontwikkelsprek

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende opleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde 'Beoordelingskader accreditiestelsel hoger onderwijs Nederland' van september 2018. Daarin staan de standaarden vermeld waarop het auditpanel zich bij de beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het auditpanel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

De secretaris lichtte het auditpanel voorafgaand aan de visitatie uitgebreid voor over het beoordelingskader en de -procedure en over de van hen verwachte attitude voor, tijdens en na de visitatie. Tevens zorgde de secretaris voor een kalibratie van het auditpanel door de interpretatie van de standaarden, de oordelen en de beslisregels door te nemen. Tijdens het audittraject bewaakte de secretaris de correcte procesgang, zag erop toe dat het oordeel van het auditpanel conform het kader tot stand kwam en ondersteunde het proces van de oordeelsvorming.

Op basis van de door opleiding geleverde documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de betreffende opleiding.

Voorafgaand aan het locatiebezoek vond een voorbereidend intern paneloverleg plaats waarin het auditpanel het informatiedossier en de onderliggende documenten besprak. Bovendien zijn de bevindingen van het auditpanel over de eindwerken tijdens het vooroverleg onderling gedeeld.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditpanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Het auditpanel bood studenten, docenten en andere betrokkenen bij de opleiding die niet waren opgenomen in het programma van het locatiebezoek, de gelegenheid om zaken onder de aandacht te brengen die zij van belang achten voor de beoordeling. Het auditpanel heeft geconstateerd, dat de betreffende opleiding de mogelijkheid daartoe tijdig en op correcte wijze bij hen onder de aandacht heeft gebracht en hen heeft geïnformeerd over hoe zij contact konden opnemen met de secretaris van het auditpanel. Het auditteam ontving geen reacties.

Het oordeel van het auditpanel vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval positief indien alle standaarden 'voldoet' scoren.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval positief onder voorwaarden indien Standaard 1 voldoet en maximaal twee standaarden een 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel het opleggen van voorwaarden adviseert.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval negatief indien:

- een of meer standaarden 'voldoet niet' scoren
- standaard 1 'voldoet ten dele' scoort
- een of twee standaarden 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel niet adviseert om voorwaarden op te leggen;
- drie of meer standaarden 'voldoet ten dele' scoren.

BIJLAGE III

Lijst geraadpleegde documenten

- Zelfevaluatierapport locatie 's-Hertogenbosch
- Zelfevaluatierapport locatie Venlo
- Domeinspecifiek referentiekader en de leerresultaten van de opleiding
- Landelijk opleidingsprofiel BA
- Toetsplan, toetsprogramma en toetsmatrijs BA 's-Hertogenbosch
- Toetsplan, toetsprogramma en toetsmatrijs BA Venlo
- Afstudeerhandleiding
- Handleiding tweejaarsplan (Venlo)
- Stagehandleidingen
- Schematisch programmaoverzicht
- Onderwijs- en examenregeling (OER)
- Overzicht van het ingezette personeel
 - naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid
- Overzichtslijst van *alle* recente eindwerken
- Jaarverslag examencommissie cluster Agri en Business 2022-2023
- Borgingsagenda cluster Agri en Business
- NSE Analyse BA 2022 en 2023
- HBO-monitor 2022
- Jaarverslag opleidingscommissie 2022-2023
- Werkveldscans BA 2023
- Verslag eindwerken kalibratie LOP januari 2024
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen en beoordelingen
- Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal

Het panel heeft van vijftien studenten de eindwerken bestudeerd. De selectie betrof negen eindwerken van de locatie in 's-Hertogenbosch en zes eindwerken van de locatie Venlo. Om redenen van privacy zijn de namen van afgestudeerden en hun studentnummers van wie het panel de eindwerken heeft bekeken niet opgenomen in deze rapportage. Namen van de afgestudeerde studenten, hun studentnummer evenals de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditpanel.

BIJLAGE IV Panelsamenstelling

Op 12 maart 2024 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de opleiding Bedrijfskunde en Agribusiness van HAS Green Academy, onder het nummer PA 1814. Deze opleiding behoort tot onderstaande visitatiegroep.

Naam visitatiegroep:	HBO HAO Bedrijf
----------------------	-----------------

De secretaris van het auditpanel beschikt over nadere informatie over de samenstelling en expertise van de panelleden die in bovengenoemde visitatiegroep zijn ingezet.

In onderstaande tabel volgen korte functiebeschrijvingen van de panelleden die deelnamen aan het auditpanel van de in dit beoordelingsrapport beschreven opleiding.

Naam	Rol	Korte functiebeschrijvingen
Drs. D.J.N.M. (Nies) Rijnders	Voorzitter	Zelfstandig onderwijskundig adviseur
J.W. (Jerke) de Vries	Lid	Associate lector bij Hogeschool Van Hall Larenstein
D. (Daniëlle) Duijndam	Lid	Sectormanager en zuivelanalist bij RaboResearch Food & Agri
C. (Christa) van Es	Studentlid	Student Voeding en Diëtetiek aan de Haagse Hogeschool
C.F. (Cathelijne) van Oeffelt MSc	Secretaris	Adviseur bij Hobéon en NVAO-getraind secretaris

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van Hobéon. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling - anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het evaluatiebureau -, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Hobéon

Sir Winston Churchillaan 273
2288 EA Rijswijk
Postbus 70, 2280 AB Rijswijk
+31 (0)88 998 3140
www.hobeon.nl
info@hobeon.com